

К. А. Бараздзіна,
Т. А. Куцко

Навуковы кіраўнік
К. Р. Федарцова

Беларускі гандлёва-эканамічны
ўніверсітэт спажывецкай кааперацыі
г. Гомель, Рэспубліка Беларусь

ПРАЯВЫ ДВУХМОЎЯ Ў СФЕРЫ ГАНДЛЮ

Існуе шмат краін, у якіх не адна мова з'яўляецца дзяржаўнай, а дзве: Фінляндыя (фінская і шведская), Кіргізія (кіргізская і руская), Пуэрта-Рыка (іспанская і англійская), Канада (англійская і французская) і інш. У такім выпадку мы маем справу з двухмоўем, пры якім адна і тая ж асоба або калектыў валодаюць і папераменна карыстаюцца дзвюма рознымі мовамі. У нашым даследаванні разглядаецца руска-беларускае афіцыйнае двухмоўе, што азначае абавязковае валоданне грамадзянамі Рэспублікі Беларусь правапіснымі і маўленчымі нормаў і беларускай, і рускай моў.

Мэтай даследавання з'яўляецца высвятленне рэалізацыі афіцыйнага двухмоўя на таварах беларускіх вытворцаў і іх цэнніках у гандлевых кропках. Намі былі пастаўлены задачы вызначыць, як часта на таварах можна сустрэць паралельную інфармацыю на дзвюх дзяржаўных мовах, ці заўсёды афармленне цэннікаў адпавядае інфармацыі на тавары, ці дапускаюцца арфаграфічныя альбо лексічныя памылкі пры афармленні тавараў і цэннікаў на беларускай і рускай мовах. Аб'ектам даследавання былі абраны тавары айчынных вытворцаў, якія рэалізуюцца ў магазінах «МандарынПлаза», «Гіпа» і інш.

У выніку аналізу сабранай інфармацыі прыклады тавараў аб'яднаны ў групы па наступных паказчыках:

- Пры апісанні тавару ці яго назвы вытворцам дапушчаны памылкі, напрыклад, *калбаса «Ласунок»* (з беларускай мовы на рускую «ласунак» перакладаецца як «лакомство»). У гэтым слове арфаграфічная памылка, бо па правілах беларускай мовы павінна пісацца літара «а» не пад націскам замест літары «о»); *цукеркі «Зничка»* (на рускай мове азначае «падаючая звезда»). Тут графічная памылка з блытанінай літар беларускага і рускага алфавітаў); *малако ўльтрапастэрызаванае пітнае* (памылка на правапіс літары «ў»: націск падае на склад «-ва-» другой асновы, але ёсць і пабочны націск на «у» першай асновы, а калі літра «ў» пад націскам, то будзе пісацца «у» складовае; у словазлучэнні *«герметычнай ўпакоўкі»* заўважаем, што «ў» стаіць пасля зычнага, але мы ўсе ведаем, што «ў» нескладовае пішацца толькі пасля галосных).

- Розная інфармацыя на ўпакоўцы напісана па-беларуску і па-руску, напрыклад, *хлеб «Купалаўскі»* і *батон «Хатні» нарезанный*. Незразумела, чаму ўсе напісана на беларускай мове, а «нарезанный» на рускай? Вытворца павінен быў напісаць на рускай ці на беларускай мове, альбо і па-руску, і па-беларуску па прычыне афіцыйнага двухмоўя.

- Назва тавару напісана вытворцам правільна, а ў цэнніку дапушчаны памылкі. Напрыклад, квас *«Хатні. Спраўны»* (на цэнніку мы бачым памылку аж у двух словах: у слове «спраўны» замест «ў» нескладовага – «у» складовае, і ў слове «хатні» дапушчана графічная памылка (замест літары «і» беларускага алфавіта выкарыстана літара «и» рускага алфавіта); *хлеб «Чарауник»* (у адным слове цэнніка заўважаем арфаграфічную і графічную памылкі: «у» замест «ў», «и» замест «і»); *хлеб «Кірмашовы з разынками»* (на цэнніку назва хлеба напісана на беларускай мове, але з рускімі літарамі «и», чаго не павінна быць); *сінтэтычнае моющее средство «Мара Автомат Узор Чысціні для дэткаго»* (даны прыклад на ўпакоўцы напісаны толькі на беларускай мове, аднак на цэнніку (як бачым) палова слоў паказана на беларускай мове, а палова – на рускай, што з'яўляецца памылкай. Адсутнасць знакаў прыпынку пры афармленні цэнніка, незразумелая вялікая літара ў слове «чысціні» таксама не вытрымліваюць крытыкі.

Такім чынам, прааналізаваўшы прыклады, можна канстатаваць, што на таварах беларускіх вытворцаў не так часта можна сустрэць паралельную і правільную інфармацыю на дзвюх дзяржаўных мовах. Прычынамі гэтага могуць быць няведанне дзяржаўных моў, аб'якаваць работнікаў сферы гандлю як да сваіх абавязкаў, так і да моўнай сітуацыі ў краіне.